

Medelpad. Axel Kock diskuterar namnet i »Anmärkningar till läran om u-omljudet» (i *ANF* 10, 1894, s. 306 f.). — Namnet *Styrfastr* är eljest hittills okänt i runinskrifter. I Lundgrens och Brates namnordbok anföres ett medeltida belägg.

Brödernas namn ge exempel på s. k. variation.

837. Alsta, Nysätra sn.

Pl. 132.

Litteratur: J. H. Söderlund, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet den 19/10 1945 (ATA); S. B. F. Jansson, Fyndrapport den 26/4 1946 (ATA), Några okända uppländska runinskrifter (i: *Fornvännen* 1946), s. 265 f.

Avbildning: N. Lagergren, foto 1946 (ATA; reprod. i Jansson a. a.).

En runsten, tyvärr endast delvis bevarad, upptäcktes år 1945 i en åker, 150 m. ÖNÖ om Alsta mangårdsbyggnad, 100 m. ÖNÖ om dammens östra strandkant. Ristningsytan var vänd åt S.

Stenen kom till Riksantikvarieämbetets kännedom genom ett meddelande från J. H. Söderlund, som den 19/10 1945 skriver: »För några dagar sedan fick jag en telefonpåringning att man vid stensprängningsarbete i en åker vid Ahlsta i Nysätra sn. . . funnit en sten försedd med 'repor'. Jag har många gånger förr fått dylika påringningar men vid mina besök har det varit vanliga naturrepor i stenarna. Men så var det ej denna gång. Här var det verkligen fragment av en större runsten, som jag är säker om att aldrig varit känd förr. I en stenig åker c:a 150 meter nord-öst från mangårdsbyggnaden påträffades denna sten, då arbetarna grävde kring den mängd av större och mindre stenar som skulle bortsprängas . . . Stenen står 8 decim. under markytan och 1 decim. når upp ur marken . . . Endast delar av tvänne runslingor finnas kvar.»

Det bevarade partiet av runstenen utgör dess nedre del. Stenen har tydligen varit ovanligt ståtlig. Den bevarade delen har genom en lodrät spricka kluvits i två hälfter. Genom Riksantikvarieämbetets försorg forslades de båda delarna ur åkern, hopsattes och restes i åkerkanten, 40 m. SSV om den ursprungliga platsen.

Höjd 0,65 m., bredd 1,53 m. Ytan är knottrig. Ristningen är i stort sett tydlig.

Inskrift:

... k × hulmk ... rs + lip × kup × hialbi ...

... ok Holmgæirr(?) ... (Ingva)rs(?) lið. Guð hialpi ...

»... och Holmger ... Ingvars här. Gud hjälpe ...»

Till läsningen: I 1 k är hst skadad i kantbrottet. 6 k har förlorat bistavens topp; runan är ej stungen. Före 8 s är stenen skadad. I skadans kant ser man svagt men säkert nedre delen av en r-bst. Efter 8 s finnes ett grunt men säkert sk; den lodräta linjen är djupare än tvärstreckket. 10 i är ej stunget, ej heller 12 k. Efter 11 p sitter sk något högt. I 13 u har hst skadats genom en spricka. 14 p är tydligen av ristaren efteråt inklämt mellan 13 u och 15 h. Mellan 14 p och 15 h finnes invid övre ramlinjen spår av ett sk. 19 b har förlorat toppen. Av 20 i återstår endast den nedre tredjedelen.

Runföljden 1—6 k × hulmk skall med all sannolikhet suppleras [× au]k × hulmk[air ×] och sålunda tolkas ... »och Holmger» ... Om namnet *Holmgæirr* se U 210.

Även runföljden 7—11 torde kunna utfyllas. Troligen har här stått [× i × ikua]rs + lip ×, d. v. s. samma ord som återfinnas på U 778. Om detta antagande är riktigt, skulle också U 837 vara rest efter någon (eller några) deltagare i Ingvarståget; se vidare S. B. F. Jansson i *Fornvännen* 1946, s. 266 f.

Det är givetvis förenat med vissa svårigheter att försöka fastställa vem som har ristat U 837. Runformer, huggningsteknik o. a. tyda emellertid på att ristaren har varit den *Æskill*, som bl. a. har ristat den berömda Svinnegarns-stenen (U 778).

Det måste sägas vara mycket beklagligt, att icke ett längre parti har bevarats av den nyfunna runstenen vid Alsta.

838. Ryda kungsgård, Nysätra sn.

Pl. 130, 131.

Litteratur: L 749, D 1:116. J. Bureus, Fa 6 s. 118 n:r 50 (Cohl), s. 221 n:r 270 (Rhezelius), Fa 5 n:r 278, Fa 1 s. 63; J. Rhezelius, Fa 10:1 n:r 109; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 84; O. Verelius, Hervarar saga (1672), s. 108; P. Elvius, De Fierdhundria (auctor J. Arenius), Upsaliæ 1717 (feltryck 1617), s. 98 ff.; J. G. Liljegren, Run-Lära (1832), s. 81; C. C. Rafn, Runeindskrift i Piræus (1856), s. 168 f.; S. Grundtvig, Oldnordisk Litteraturhistorie (i: Historisk Tidsskrift, Tredie Række, V), s. 602; R. Dybeck, Reseberättelse för år 1858, 1860 och 1862 (ATA); O. F. Kugelberg, Några ord till upplysning om bladet »Enköping» (1863), s. 38; UFT h. 1 (1871), s. 62; S. Bugge och E. Brate, Runverser (ATS 10), s. 142 f.; O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 15, 61; A. Karlén, Fornminnesinventering i Nysätra socken år 1927 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941 (ATA); G. Olson, Rapport den 20/12 1946 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning i Fa 10:1, teckning i Fl 2 n:r 65; J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta); Dybeck, teckning (D 1:116); A. Wætter, teckning (ATA).

Fig. 303. U 838. Ryda kungsgård, Nysätra sn. Efter teckning av Rhezelius i Fa 10:1.

Runstenen står i kanten av en åker, 100 m. SÖ om Ryda kungsgård, 2 m. S om landsvägen Nysätra k:a—Torstuna k:a. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping».

Enligt Cohl (i Fa 6) fanns stenen »Ther sammastädz [= Ryda] wedh byn i giärdet». Rhezelius i Fa 6: »Nysätra Sochn och Ryda gärde»; i Fa 10:1: »J Ryda Giärdet.» — I *Ransakningarna* 1667—84 meddelas: »Uppå Ryda gårdz ägor, finnes 2. Runesteenar.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes bläckanteckningen »Ryda gärde Nysätra Sochn» (L 749: »Ryda gärde»). — I reseberättelsen för år 1858 skriver Dybeck: »En så vidt jag vet hittills icke afritad runristning å en stor sten, liggande i ett dike vid Ryda i Nysätra socken, sysselsatte mig länge». Att uppgiften åsyftar U 838 framgår redan av berättelsen för år 1860: »Häradets märkvärdigaste runsten, Liljegr. 749, ligger högst olämpligt vid ett åkerdike på en sumpig plats. Der kan han icke resas, utan om sådant skall ske, måste han föras till sluttningen af den höjd, som är på andra sidan om vägen, och kostnaden derför skulle uppgå till 30 Rd Riksmünt.» Två år senare kan Dybeck meddela (i reseberättelsen för år 1862): »Den märkvärdige och länge omtvistade Nysätrastenen är under sistlidne höst flyttad från sin förra olämpliga plats, samt rest på en högländ backe.» *Sveriges runurkunder*: »Stenen som länge legat å ett sankt ställe i närheten af och öster om Ryda, på södra sidan om den ofvannämnde vägen, är innevarande år flyttad öfver vägen och rest å en högre plats derinvid.» I en not tillägger Dybeck: »Genom herr Abrahamséns berömliga försorg.» I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Enköping» omtalas, att »en särdeles stor och prydlig» runsten finnes »söder invid vägen öster om Ryda». — Enligt A. Karlén (1927) stod stenen, svagt lutande,